

Лезги газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 48 (10693) хемис 26-ноябрь, 2015-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Дагъустандин дидейрин 2-форум Дидейрин тапшуругъар къилиз акъудзава

Дагъви ШЕРИФ

Ийкъара Дуствилин ківалье Дидейрин йикъаз талукъарна Дагъустандин дидейрин 2-форум къиле фена. Аниз Дагъларин ульк-веден вири районрай, шегъеррай дишегълияр атанва. Сиве-сивди ацланвай чехи залда сегънедилай абур республикадин Кыил Рамазан Абдулатипова тебрикна.

Ахпа республикадин регъберди 2013-йисан апрелдин ваца къиле фейи Дагъустандин дидейрин 1-форум рикъел хана: “Сад лагъай форумдал чна вилики финин асул рехъ, са къадар вахт алатаила республика акуна къандай къайда: къулай инфраструктура, ремонтнавай күчеяр ва ик мад - тайнарнай. За къейдун лазим я хъи, дидейрин тапшуругъарив къадайвал абур вири къилиз акъуднава”.

- Күн, дидеяр, дишегълияр, күн чи умурдин виридалайни къулай, хуш, виридалайни чими эвел я, күн гъамиша гъахтинбур яз амукъда, иллаки жуван аялар - рухваляя, рушар ва итмар патал, - ихътин келимайранди тебрикна РД-дин Кыли вири дишегълияр ва, гъа жигъетдай яз, залда ацуянавай вичин умурдин юлдаш Инна Васильевнани. - Умурдин виридалайни четин декъикъайра ада тереф хуьни ва регъимлу меслят гуни заз гзаф күмекна.

Авр къван алахъунриз, ацалтай къван четинвилериз ва аксивилериз килиг тавутлани, къве йисни зура чехи республика дидейдигишираз алакъдач. Амма нетижайр аквазва: рекъер, школаяр, больницаяр ва республикадин яшайишдинни күтүрадин маса объектар къулайламишнава. Виридалайни къилинди - инсанар чеб дегиши хъанва, гъелбетда, вири въя. Эхиримжи къве йисни зура чи аялприн ясли-бахчайра идалай виллик къадийисуз тахъай къван чакяр арадал гъанва. Чна 50-далай виниз школаяр, инсанар сагъар

хъийидай тахминан 50 идара къайдадиз хканва, эцигнава ва, гъелбетда, ибур вири РФ-дин Президентдин ва Гукуматдин Председателдин къумекдалди арадал къvezvay края. Гъакъни республикадин ва муниципальный властрин къурулушри чехи къвалах та-мамарзava.

Рамазан Абдулатипов дидейрин 1-форумдал Дагъустандин дидейри гайи хъсан тапшуругъадални - дагъустанвийрин хатасувал таъминарунал - акъвазна ва къейд авурвал, ам къилизни акъуднава: “Чун ингъе къве йис я террористилин актар авачиз яшамиш жез, гъакъни тахсиркарвилерин дережа агъузди я. Ибур федеральни ва республикадин къуватрин къурулушри ва амайбуру авунвай еке къвалах къалурзавай делилар я”.

Республикадин Кыил дагъвийрин медениятдин, ацукун-къарагъунин, тариҳдин месэлайрални акъвазна ва къейд авурвал, аялвич элкъурна къунвай школади, районди, шегъерди тербияламишнава. “Инз килигна, школаяр, чи республикадин муниципалитетар къайдадиз гъана къланзава. Къе чна адтеддин культурадин центраяр, лап девлетлу ва хъсан адтедар арадал хъизва - вири края: пек-парталра, ацукун-къарагъун, манира, умурда, ик мад, нетижайр мукъвал тирвахтунда аквада”, - лагъана ада.

Ругуд набут аял жуванбур яз къабулнавай Гергебиль райондай тир Макмусат Насибовадин тъвар Рамазан Абдулатипова чешне яз

► 3

ОБЩЕСТВО

Малум тирвал, 1994-йисалай иныхъ информатизациядин Международный академиядин (МАИ) ва Виридульядин информационный парламентди (ВИП) кыл кутуналди Виридульядин информациядин югъ къейдзава.

► 5

Имам Яралиева пишкешна

Сулейман-Стальский райондин “Касумкентсервис” ООО-ди Къасумхурун, Стальгин сергъятра къвалахзава ва гъакъни Къасумхурун ва Хивдин райбольнициариз чин къуллугъар ийизва. И ийкъара ООО-диз Имам Яралиева вичин хуси такъатрихъ маса къачунвай махсус къве улакъ: “КамАЗ” ва “Газель-Веко” гана. Абур зирзибилар хуърерай акъудун патал тукъурунавай махсус улакъар я.

Инвесторди ингье са шумуд лагъай сеферда хайи райондин инфраструктура, культура, къуллайвал патал хуси та-къатар харжзава.

Агъалийри ва къуллугъчийри умудар кутазвайвал, цийи техника хъунихъ галаз районада михъивал артух жеда.

Сечкияр къиле фена

АХЦЕГЪА

Накъ “Ахцегъ район” МР-дин депутатин Собранидин заседание къиле фена.

Заседанида 24 депутатди иштиракна.

Ачухдиз сесер

гунин нетижай-

рал асаслу яз

Осман АБДУЛ-

КЕРИМОВ Ах-

цегъ райондин

къилин къуллугъдал хъя хъувуна.

Цийиз хъя хъувур райондин къиле вичиз авур ихтибардай депутатиз сагърай лагъана.

МЕГЬАРАМДХҮРҮР

20-ноябрдиз “Магарамкентский район” МР-дин депутатин Собранидин заседание къиле фена.

Заседанида

вири 44 депутатди

иштиракна.

Ачухдиз сесер

гунин нетижай-

рал асаслу яз

Фарид АГЬ-

МЕДОВ Мегъа-

рамдхүрүр

райондин къилин къуллугъдал хъя хъувуна.

Цийиз хъя хъувур райондин къиле вичиз авур ихтибардай депутатиз сагърай лагъана.

КЪАСУМХҮРЕЛ

Сулейман-Стальский районда 16 хуруйкай 15-да администрациирин къилер хъягъунин мэрекатар къиле фена. Абурукай вад хуруйн къилиз чивай чеб хъсан тешкилатчияр, гележег авай пешекарар яз къалуриз алакъай жеъильлар атана.

Муниципальный райондин къил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА хуриерин администрациирин хъя хъувунвай къилерхъ элкъвена тебриидин гафар лагъана. Райондин къили жеъильзиз месяттар къалурна ва вири хуриерин кавхайрихъ агалкунар хъун гъам райондин регъберрин, гъам вири агъалийрин мурат тирди къейдна.

* * *

“Лезги газетдин” редакция-дин коллективди чи баркаллу ватанэгълийриз къазаншина-вай агалкъун рикъин сидкыидай мубаракзава!

ЭКОНОМИКА

19-ноябрдиз Гъурун къамалай Чеперин хуруйн Фатахован тъварунихъ галай ва “Хизан” СПК-рин къуд “КамАЗ-да” авай хипер Кочубей зонадин хъультунын къышлахрал рекъе хтуналди Ахцегъ районада ци хипер къучарунин кампания бегъем хъана.

► 8

Дидедин насиғъатар квадарнач

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Заз Сулейман-Стальский райондин Гъетегърин хуърят тир, Ватандин Чехи дяведа телефон хайи **БИНЕТАЛИЕВ Агъамирзадин** хва **Шихмиракай** ва адан умъурдикай ихтилат ийиз кланзана.

БИНЕТАЛИЕВ Шихмир Уллу Гъетегърин хуъре 1940-йисуз дидедиз хъана. 1959-йисуз хуъре 10-класс акъалтарна, Избербашдин технический училищедик экечина. 1961-йисуз электромонтервиллин пеше къачуна хтай жегъилди виликан Къасумхуърун райондин Агъа Стальгин хуърь электриклика-мишна. 1963-йисуз Ш.Бинеталиев Махачкъаладин гъульуң портуна квалахиз фена.

Вичихъ келунин зигъин авай жегъил ийизвай квалахдал рази хъана акъвазнач. Вичин чирвилерин дерекха хажун патал ам 1968-йисуз ДГУ-дик көлиз экечина. 1973-йисуз ада хъсан къиметралди келна, инженер-технологилин пеше къачуна ва диплом гвай пешекар Рязанский областдиз консервияр гъазурдай заводдиз квалахал рече тұна.

Са шумуд үйисуз ана квалахдалай къулухъ ам заочнидаказ

Кишиневдин хуърун майишатдин институтдик экечина. Институт күтгай 1986-йисуз ам гъя и институтдин аспирантурасын гъахъна, 1990-йисуз технический илимприн кандидатвиллин диссертация хвена. Гуътъунлай жегъил кандидатди Молдавиян Слободейский райондин емишар хуъдай гъамбарханадин инженер-механиквиле, ахпа и комплексдин начальниквиле квалахна.

Алай вахтунда Шихмир Бинеталиева "Руста" лугъудай фирмада квалахаза.

Ш.Бинеталиеван дах Агъамир-

зе Ватандин Чехи дяве башламиш хъайила вири хуърьуйвирхъ галаз фронтдиз фенай. 1941-йисуз сифте яз иштиракай къати женгера гел галачиз квахънай. Бубадин сур, ам къеи чка чир тахъун Бинеталиевин хизандиз генани агъур кар хъана.

Диде Рабията дяведин йисара колхозда квалахазавай. Чепл ғылттай четинвилерикай дидеди квализ хтайлай Шихмираз сүзъбетдай. Дидеди ада, чан хва кела, Ватандиз вафалу хъухъ лугъуз, насиғъатар гудай. Хци лагъайтла, дидеди гайи тербия рикелай алуднан, ам чирвилерин вини дережайрихъ агакъна.

Хуъре авай квалахазавай. Рабият вичин авай са хва Шихмири галаз Герейханован хуъруз күч хъана. 1963-йисуз Шихмир Бинеталиева вичин сир украинка Галина Михайловнади галаз сад авуна. Абуруз пуд руш - Светлана, Аижела, Людмила - хъана. Къилин чирвилер къачунвай, гъардаз чин хизанарни хъанвай пуд рушни, Шихмир Агъамирзаевич вични алай вахтунда Одессада яшамиш жезва.

Бубадикай күмек тахъай етими-ди, дидедин тербия къуна, къакъан дережадин чирвилер къачуна, ин-санпересвал, ватанпересвал хвена.

Хъультъун къишлахрал къучарна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Малум тиравал, алай вахтунда Дағъустанда 4,5 миллиондив агакъна къуль карч алай гъайванар ава. Абурукай гъилевай зулуз 1 миллионни 700 агъзурдағ агакъна лапагар гатун яйлахрай хъультъун къишлахрал къучарзала. Росстатистикадин 1-октябрдин делилралди, Ахцегъ райондин вири жуъре майишатра санлай 105 агъзурлапаг ва 20 агъзурдағ агакъна къараламалар (абурукай 10 агъзур - ақазвай калер) хуъзва.

19-ноябрдиз Гъурун къамалай Чеперин хуърун Фатахован тъваруныхъ галай ва "Хизан" СПК-рин къуд "КамАЗ-да" авай хипер Кочубей зонадин хъультъун къишлахрал рекъе тұналди Ахцегъ районада ци хипер къучарунин кампания беълем хъана.

Машинриз хипер язвай чқадал чун райондин ветеринарны управленидин начальник **Вагъидин АБДУЛГАЛИМОВАХЪ** вакылын дұхтур **Зиядхан КЕРИМОВАХЪ** галаз фена.

- Гъакықатдани, гъайванар къучарзай вахт хипехъанар вака ветеринарный къуллугъчир патал виридалайни жавабдар вака четинди я. Ци иллаки хиперин, цеңгерин азар пайды хъуниди чна вахтунда вири гъайванарин гъал ахтармишна вака хаталу азарин вилик пад къадай серенжемар къиле тұхвана: садакай-са-дак ақатдай сибирдин язвая, ящур, бруцелләз, ШТАМ-82 азар-

теририйн патай наразивал тежедай товарар гъиз алакъазава. Ида алишверишидик квалахни пайгардик кутазва.

Шеңберэгълийринге истеми-шунар фикирда къуна, дирекцияди 14 үйсалди авай аялприн парталарин вака химиядин отде-ларни ачханава.

▪ Садазни сир туш, исят-да чи базарар, түквениар къе-цепатан улквейрай гъизвай емишриив, майвайрив аңлан-ва...

- Гъавурда гъатна, гъакъл я, амма чи дирекция чқадин мал жағъурунал, түквенидиз гъу-нал кіевелай машъул я. Дербент районда вака Кыблепатан Дағъустанда битмишарзавай вири жуърейринге емишар, май-вайр, ципицілар чи түквендай гъатда. Чна маса гузай якни чи дагълух хуърерай гъизвай-ди я. Шеңберэгълийринге карнилап хъсандиниз чизва вака абу-ру хушвиленді я, емишар маса къачузва. Чахъ чи мұыштерияр хъанва вака юғъ-къандавай абурун къадарни артух жезва.

▪ Аквазва, түквенидик датла-на инсан ква вака ви юлдаши абу-ру хушдиз къуллугъзва.

- Macakla хүн лазим туш. Жув жегъил тирвилляй вака абурун халаяр лугъузва. Радмила, Аижат, Людмила - халаяр, Къадир вака Буба - халаяр, чин везифаяр лап хъсан-диз чизвай вака кардив намуслуви-лелди, гъакъисасъвиледи эгечз-вайбур я. Мұыштери бейкәф жедай, нарази яз түквендай хъфидай гаф абурун мецелай алатда. Чи мұыш-теририйринге гудай хабарни ава захъ: декабрдин эхирра түквендай поте-рея къугъвада вака газа буруз хъсан призар къаудай мумкинвал жеда.

Дугъриданни, "Орфей" алай аямдин вака мұыштеририйринге иғтия-жар тъминарзай вака түквен я.

Хъсан чилер авай Кочубейдин зонадилай артух райондин майишатрин гъайванар ци Дербент райондин Сыртычдин къишлахрал къучарунин себеб вуч я лагъай суалдиз ингье райондин ветеринарны управленидин начальник жаваб:

- Куырлди лагъайтла, къилин себеб рекъерин харжара ава. Иккі 4 "КамАЗ" рекъе тун "Фатахован" вака "Хизан" СПК-риз 140 агъзур манатдай (гъар са машин - 35 агъзур манат) ақвазнава. Вака эхиримжи къве үйисан рекъерин гъакъы гъукуматди эвезд хъувунвач. Къвед лагъайди, дугъри я, Кочубейдин къишлахрин ери Сыртычдин бурулай гъайванар патал хъсан ятлани, чубанризни абурун хизанды тешкилнавай яшайишдин шарттар къулайбур туш. Чилерин иесириз гъайванарин къадардилай 10 процент чилин гъакъы гузватаны (чилин налог гъя Кочубейдин артух хъсан) патав гвай Дербент райондин зонада къуд ақуудиз речеят я.

Хийир ЭМИРОВ

Са вахтара Дербент ше-ъердин кеферпатаң автостан-циядал фидай күчедин эрчи патай, паркунис гъахъзай сиве эцигнавай зурба чөлөг ак-вадай. Адан къене кафе-бар кардик квай вака зазни ана са шумудра хуърекар недай мумкинвал хъана. Гила чөлөг аламач, адан чқадал чина шүшше түнвай, вичел "Орфей" гаф кхъенвай еке вака къакъан даррамат хажак хъана. Гъар се-ферда ам акурла, бейнида анизфена, анагүчтін чка ятла, чирдай фикир гъатдай. За жува-жува ам түквени, я ре-сторан хъун тайнарнавай. Эхир заз аниз фидай вака жуван фикир тестикъардай мумкинвал хъана. Эхъ, "Орфей" са шумуд отделдикай ибарат, ил-лаки недай-хъвадай шейэр авай түквени я. Зун ана квалахзай, мұыштеририйринге къуллугъзда къа-вазнавай түквеничирхъ галаз таниши хъана.

Коллективдин къайгъурийринге, краякай, везифайрийринге заз **Мегъ-буба ДЕГҮШЕВАДИ** ихтилатна.

- Күн гъахъ я, инал "Орфей" тъвар кхъенвай чөлөг-пивбар алай вахт зазни чида, амма вака түквени кардик кутуна 15 үйис хъана, - хуш акунрин жегъил дишегъли піз зарал хъвер аласа рахазва. - Кар ана ава хы, түквендин иеси Муса Му-саева "Орфей" тъвар хъена. Гила түквендиз супермаркет лугъузва-тәнни, адан метлеб, везифа сад я: мұыштеририйринге абуна нарази яз амукъ тийдайвал къуллугъзва, абурун истишинар, тәлабунар къилиз ақуудун. Чун түквендиз атай гъар са кас инаш шейэр гъаз хъфидайвал ийиз алахъзая. Иккі хъун патал, са рахунни алач, түквендиз шегъе-

рэгълийри итиж ийизвай шейэрни даттана хъана къанда эхир. Дирек-цияди Дербентдин, Махачкъаладин, Къизлярдин, Пятигорскдин, Моск-вадин вака маса шегъерин алишве-ришдин базайрихъ, некледин, якун продукция ақындузай вака ханади-рийринге галаз амадавилин алакъаяр күтүннава вака абуру чи супермар-кет таза вака ерилу няметралди та-тьминарзва. Ингье ширинлухар саки вака Москвадин фабрикайра гъазур-навайбур я.

▪ Вахт алатнавайбур амукъ-заявач хы дезгейрал?

- Чи түквени рекъик квай чқадал-ни ала, ина гъамиша ерилу вака маса түквенин гекъигайла са тымил хъайитлани ужуз товарар жезва, гъа-виляй мұыштерияр къевеза вака шей-эр маса къачузва. Вахт алатнавайбур жезва. Эгер гъа-хъттин товар амукъаяр, чна ам дезгейрилай вахчузва. Чи директор түквендиз мұыш-

Цийи майдан ачухна

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай ислен юкъуз Махачкъалада, "Труд" стадиондал, воркаутдал (кучедал, турникрал къугунар, къучедин спорт, спортдин жуъредал машгъул жезвай ксаризни воркаутерар лугъузва) машгъул жедай майдан шад гълала ачухна. Къейд авун лазим я хын, жуъреба-жувре турнирикайни бруский ибарат тир и майдан "Трезвая Россия" федеральный проектдин сергъятра аваз, гълаки РФ-дин Общественный Палатадин (ОП), РД-дин Общественный Палатадин ва физический культурадинни спортдин министерстводин, жегъилрин "Успех" тъвар алай центрадин къумекни галаз арадал гълиз алакъяна.

Цийи майдан ачухуниз талукъарнавай шад мярекатда винидихъ тъвар къунвай федеральный проектдин руководитель, РФ-дин ОП-дин член Султан ХАМЗАЕВА, РД-дин Общественный Палатадин Председатель Гъ.ГъАМЗАТОВА, РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводин векилри, РД-дин зэгъметдин ва социальный рекъяй вилик филин министерстводин "Успех" тъвар алай жегъилрин центрадин къулгүлгүччирли, меркездин школайра чирвилер къачузвой аялри, спортдал рикл алай хейлин ксари иштиракна.

вича. - Дагъустанда кыил кутунвай къени крат, умудлу я, неинки са чи республикада ва санлай вири Россияндани гөгөншдаказ чылда.

Гульбъунлай Султан Хамзаев рахана.

- "Трезвая Россия" Федеральный проект чун патал къвалах, пеше туш-ам чи умурьдин са пай, къайда. - Россияндии Федерациядин къибле патахъялап кеферпата акъадалди вири пиплера кыиле тухузтай философия я, - къейдна ада. - Дагъустанда чна ачухнавай им сад лаътай майдан туш, и проектдин сергъятра аваз спортдин майдан чна алатай ийсуз хасавюртвийризни багъышнай. Чи мурад физический культура ва спорт виликди тухун, сагълам чандасагълам руът хун фикирда къуналди, физический культу-

щественный Палатадиз. Дагъустанда воркаутдин гъерекатдин башчи, и майдан арадал атун патал газа чалишишишлир авур Саид Маллаеваз, Султан Хамзаеваз чухсагъул малумарна.

Мярекатдал жаванрин тъвар-цихъ хуш келимаяя лагъайбурун арада РД-дин ОП-дин жегъилрин политикадин, спортдин ва туризмдин рекъяй Комиссиядин председатель Рамазан ГАЗИЕВ, азаддаказ къуршахар къунай дуньядин чемпион, Махачкъала шегъердин собранидин депутат Абдусалам ГАДИСОВ, UFS-дин бягъсерай машгъул спортсмен Рашид МЕГАМЕДОВНИ авай.

Абуру воркаутдал машгъул жезвай жегъилриз ихътин майдан ачухун тебрикна. Республикадин кыиле авай ксар и жуъредин майданар жезмай къван газа ачухиз чалишиши хуунис эвер гана. Жаванар яратмишнавай къулайвилирив къадирлудаказ эгечун, спортдал машгъул хун, сагълам умур къучурмишун важибу тирди къейдна.

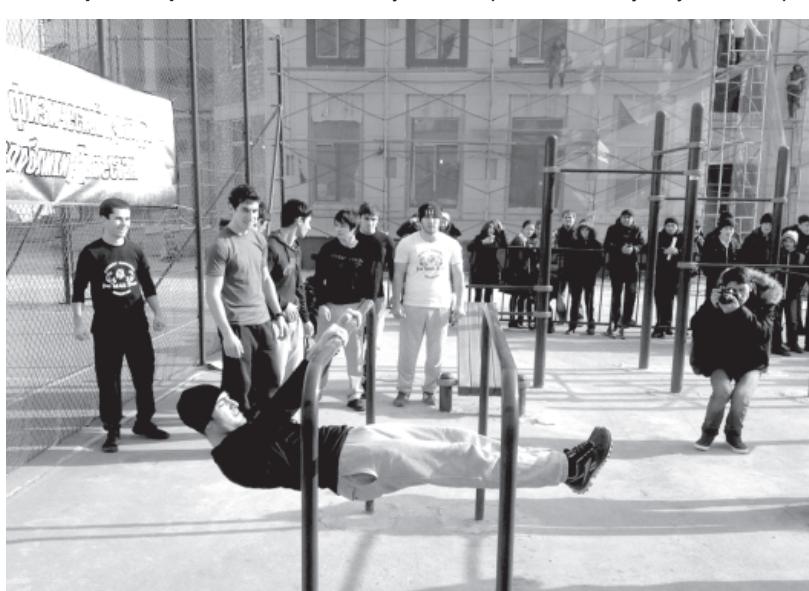
Республикада воркаут-спортдин гъерекатдин башчи Саид Маллаева спортдин и жуъредал риклай машгъул ксариз ихътин къулай майдан яратмишнавай пай кутур вири ксариз чухсагъул малумарна.

Эхирдай цийи майдан ачухунин къилин лишан тир яру лент атана, республикадин воркауттери чин гъунарап къалурна.

Къейд авун лазим я хын, спортдин цийи майдандал, яшарилай аслу тушиз, вири агълийрин вири къатарис машгъул жедай мумкинвал яратмишнава. Сифте и майдан акурла, мумкин я тажуб хуунни, ина са акъван зурба тадаракар авач. Майдан са шумуд жуъре турнирни бруси къунва, амма спортдин виридалайни регъят ва алакъайдай жуъредин упражнени-яр (турнирдикай къурс хун, адаб ченеяр агақарун ва икмад) тамамарун патал гълам аялриз, гъламни чехибуруз гъла тадаракар, ихътин шарттар тешкилүн гөрекни я.

* * *

Гъа и юкъуз Султан Хамзаеван иштираквал аваз ДГУ-дин студентриз "Урок трезвости" лекция къелна, РД-дин ОП-да "Закон 21" темадай элкъвей столни кыиле фена.

Шад мярекат Россияндии Федерациядин Гимн тамамарунийлай башламишна. Сифте гаф Гъамзат Гъамзатоваз гана. Къват хъянвайбуруз, гълаки вири меркезийриз цийи майдан тебрик авунихъ галаз сад хыз, ада физический культура ва спорт инсандин беденни руът лигимарзай такъатар тирдини алова хъувуна.

- Къе и стадиондал дагъустанвийрин 4 неслидил иштиракзана, жуъреба-жувре яшарин инсанар санал къват хъянва. Чун вири садзлавайди, битавламышавайди чи Ватандыхъ - Чехи Россиядихъ - ва Дагъустандихъ - авай къланивилин са идеология я. Къенин юкъуз Россиядии чи ульквела жегъилриз хъсан яшайиш гун патал, вири дуньядя ислаявал, абадвал ва секинвал таъминарунин мураддалди алакъайдай къван вири чалишишилир ийизва, - къейдна Гъамзат Мегъамедо-

Къезил атлетика - четин гъалда

ЧИ КОРР.

Алай вахтунда Россияндии спортдин тарихда 100 йисалайни артух вахтунда гъич тахъяя хътиң къалмакъал арадал атанва. Виридуң нындин допингдиз акси агентство-дин (ВАДА) комиссияди Россия къезил атлетикадай кыиле фидай вири акъажунрикай, тъа гысабдай яз 2016-йисуз Рио-де-Жанейродин Олимпиададайкайни, къерх авунин теклиф ганва... Алай йисан 26-ноябрьдиз Монаккода IAAF-дин (къезил атлетикадай федерацийрин международный Ассоциация) советди Вириrossиядин къезил атлетикадин федерациядин (ВФЛА) къвалахадиз гъи хилерай къимет гудатла къалурнавай сияя тайнарда.

Идахъ галаз алакъалу я къезил атлетикадай Россияндии хъяна-вай команда-дивай 2016-йисан 17-мартилай 20-мартилай США-да (Портленд шегъерда) къезил атлетикадай (помещенида тухузтай жуъредай) кыиле фидай дуньядин чемпионатда иштиракиз жеда. Вучиз лагъайта, Россиянда допингдиз акси къвалахадиз талукъ яз IAAF-дин инспекциядин сад лагъай гъхъ-гысаб 27-мартилай вилик тушиз авун лазим я. Идахъ галаз алакъалу я чи спортсменриз дуньядин чемпионатда иштиракдай гъич са жуърединни мумкинвал авач.

Идалай гъеири, 2016-йисуз Чувашиядин меркез Чебоксары шегъерда спортдин къекъунарай (спортивная ходьба) дуньядин Кубок патал кыиле тухун лазим тир акъажунрин ихтиярдикай, Казанда къезил атлетикадай-жаванрин дуньядин чемпионатдикайни Россия магърумнава.

Россиядин спортдин министр Виталий Муткоди къезил атлетика-дихъ галаз алакъалу яз арадал атай чуру гълалар 2-3 вацран вахтунда гъялис алакъуник умуд кутунвайди тир, амма...

Алатай гъафтедин арбе юкъуз, 18-ноябрьдиз, IAAF-ди теклифдин тереф хүн яз, Вириrossиядин къезил атлетикадин федерация къе-рехна.

Алатай гъафтедин эхирлиз ВАДА-дин аслу тушир комиссиядин член Ричард Макларена мад са малумат раижна. Ада Виридуң нындин допингдиз акси агентство-дин докладдин къвед лагъай паюнок IAAF къерх авунин теклифи кваз хун мумкин тирди лагъана. Ихътин кар хъайлита, 2016-йисан Олимпиададин къуѓунрик къезил атлетикадай акъажунар ерли жеда.

Вириrossиядин къезил атлетикадин федерациядик официальный сайтда ганвай малуматдал асаслу яз, алай вахтунда и федерациядин къилин везифаяр тамамарзайди тир Вадим Зеличенока Россияндии спортсменри къадага авунвай препаратор ишлемишуниз талукъ ВАДА-дин истишишуниз жавабар гана. Ада къейднавайвал, Чарче Россияндии къезил атлетикадин федерациядик тахсир квачирди къалурун ва субутарун патал вири пунктариз галай-галайвал жавабар гана.

Винидихъ тъвар къунвай чешмеди мадни хабар ганвайвал, алай вахтунда ВФЛА-дин цийи президент хъягъун патал арзаяр (16-декабрьдиз акъалтда) къабулзава.

РИКИЕЛ ХХИН: ВФЛА-дин гъхъ-гысабдинни сечкийрин нутбатдини тушир конференция 2016-йисан 16-январдиз кыиле фиди.

Спорт террордиз акси я

АЗАДДАКАЗ КЪУРШАХАР КҮН

Къагърман ИБРАГЫМОВ

20-ноябрьдиз Дербент райондин Лукларин юкъван школада "Спорт террордиз акси я" эвер гүнүк кваз 2002-2003-йисара ханвай жаванрин арада райондин къвенкъевчил патал азаддиз къуршахар къунай ачух турнир кыиле фена.

Ана райондин спортдин ва юкъван школайра азаддаказ къуршахар къунай чирвилер къачузвой жаванри иштиракна.

Турнир ачухунин шад мярекатда Дербент райондин къилин заместитель Садир ЭМИРГЪАМЗАЕВА, райондин образовандин ва спортдин упарателенидин начальник Муғъульдин КъАГЪРИМАНОВА, райондин туризмдин ва жегъилрин крарай отделдин начальник Рафил Гъажиагъмедова, Лукларин ад-

министрациядин кыил Арсен ШИХАЛИЕВА ва масабуру иштиракна.

Садир Эмиргъамзаева мярекатдин вири иштиракчыр райондин руководстводин патай тебрикна, жаванар спортдин рекъяй чин мурдив агақуниз алхишина:

- Дербент райондин кыил Мегъамед Желилова районда спорт вилик тухун кар алай къвалах яз гысабзана. Къе Лукларик азаддиз къуршахар къунин сувар я. Къуй викъегъбур гъалиб хъурай, - алала хъувуна ада.

Анал раХай амай юлдашрини жаванрин турнирдин тешкилчир-риз чухсагъул малумарна, иштиракчыр тъвар-цихъ хуш келимаяр лагъана.

Турнирдин акъажунар Россияндин Федерациядин ва Дагъустан Республикадин гимнир тамамарунийлай башламишна

Эхирдай гъалибчирив ва призеррив Дербент райондин къилин патай медалар, кубокар ва дипломар вахкана.

Къулар чуугуна

Россиядин делегация Иранда мугъманвиле авай вахтунда къве улькведин президентри - Владимир Путин ва Хасан Роуханиди къве терефдин арада са жерге икърарал ва контрактрапл къулар чуугуна. Идан гъакъндай ТАСС-ди хабар гузва.

Къилди къачуртла, Россиядин ракъун речкерин компанияди ва Ирандин ракъун рекъерин компанияди, ракъун рекъин Гармсар - Инче Бурун участок проектамишунин ва тукъурунин рекъяй контракт кутлунна.

Ирандин "Технопромэкспорт" ва чимивал гудай станцийра электроэнергия гъасилунин рекъяй Холдинговый компанияди чимивал гудай электростанция Бандар Аббас шегъердин къерхра уццую яд хъвадай циз элкъурдай тадаракар эцигунин рекъяй контрактрапл къулар чуугуна.

Внешэкономбанк, ЭКСАР ва Ирандин Центробанк къецепатан ульквейрай гъизвай шейэр финансамишун ва алишверишдин алакъайрин тереф хънин гъакъндай икърарал атана.

"Росгеология" ва Исламдин Республика-дин Минэнергетикадин профилный бюроди Ирандин территориядал чилин кланик деринра авай цин запасар жагъурунин къвалахар къиле тухунай базовый договордал къулар чуугуна.

Внешэкономбанкин къил Владимир Дмитрева журналистриз хабар гайивал, ВЭБ-ди финансамишуналди мукъвал тир вахтара "Стройтрансгазди" Иранда къве газопровод тукъурунин гъакъндай къве миллиард доллардин икърар финансамишунин договордал къулар чуугун планламишнава. Ада гъакъни къейдна хъи, газопровод Ирандин къиблепатай кефердинни рагъэкъечидай патас ва кефердинни рагъакъидай патас тухун планламишнава, хабар гузва "Интерфаксди".

РФ-дин энергетикадин министр Александр Новака съубъет авурувал, Россиядин Иранди газдиз талукъ яз гъарда вичин фикирар веревирд авуна.

Идалайни гъейри, Тегеранда РФ-дин Минздравдин ва Ирандин гъакъни Россиядин энергетикадин агентстводин ва Исламдин Республикадин энергетикадин министерстводин здравоохраненидин медицинадин образованидин министерстводин, арада садсадан гъавурда гъатунин гъакъндай меморандумар кутлуннава.

Москва ва Тегеран гъакъни къве улькведин гражданрин къилдин категорияр са ульквейдай маса улькведиз финин къезил шартарин гъакъндайни договордал атана.

Рахунрин нетижада Роуханиди къейд авурувал, Ирандинн Россиядин арада алакъаяр вилик физва ва абур цийи девирдиз акъатзава. Вичин нубатдай яз Путина къейд авурувал, къве государстводих алишверишдин алакъаяр къвердавай геъеншардай нижтар ава.

Путина гъакъни Ирандин промышленностдин кооперация вилик тухун патал вад миллиард доллар госкредит чара ийиз гъазур тирдини лагъана. Идалайни гъейри, адан гафараплди, Евразиядин экономикадин союзди Ирандихъ галаз азад алишверишдин зона тешкилунин месэла чиризни башлашишда.

Государстводин Кыли алава хъувуна хъи, Россияди Ирандин ядерный производство илимдин метлебар патал продукция акудун патал цийи жуъреда тукъуриз күмек гуда.

Эвездин пул

Истемишина

Бомба авуна лагъана, гъахъсуз тахсир кутур Техассдай тир школьник Агъмед Могъамедан хизанди эвездин пул хун истемишина. Рейтердин делилралди, эдебдин рекъяй хъанвай зияндиг къимет 15 миллион доллардиз барабар я, хабар гузва АБС News-ди.

Юристри зияндай хъанвай пул вахкун патал Ирвинг шегъердин администрациядиз, гъакъни агъвалат къиле фейи школадиз чар ракъурнава. Агенстводи хабар гузвойвал, шегъердин властритай 10 миллион доллар, учебный заведенидивайни 5 миллион доллар вахкун истемишиша.

Эвездин пул вахкун таврутла, адвокатри 60 ийкъан къене искар гуда. "Вичин хъихъ галаз и тегъерда рафтарвал авуна лугъуз Могъамедан бубадик хъел акатнавай. Ам и агъвалатдиз чулавбурун ихтиярар чурунлиз хъиз килигзава", - лугъузва чарче. Адвокатри тестикъарзайвал, 14 ийс хъанвай жегъилдиз психологиядин жигъетдай еке зиян хъанва. Юристри ракъурзайвайва, чурууқилай гүгъуниз "хизандивай США-да хатасуздаказ яшамиш хъун патал умудар кутаз жезмач". Идалайни гъейри, гъахъсуз тахсир кутунай адвокатри и кардиз фитнедиз хъиз къимет гузва.

Могъамед къуникай Америкадин ва дүннядин гзаф СМИ-ра кхъена. Хабар гайивал, 21-октябрдиз Агъмед Могъамед келун давамарун патал США-дай Катардиз фида. Ада Катардин образованидин илимдин ва общественный рекъяй вилик финин организациядин теклиф къабулна. "Заз Доха шегъер бенгениши хъана, ам лап алай аямдини я. Заз ана хейлин къелунгирин хъсан заведенияр акуна. Абурукай гзафбур Америкадин университетрин филиалар я. Ана тарсар гузай муаллимар тешпигъ аваираирб я. За фикирзайвал, зун ана хейлин кратин гъавурда гъатда ва за вахт лап хъсандиз акудда", - съубъетна школьники.

Агъмед Могъамед 16-сентябрдиз вичиничиз тукъурунавай будильник - сят тарсуниз гъана лугъуз къунай. Муаллимдин адаб-будильникдал (ам бомбадиз ушшар авай) са гъихинтятлани шак фена. "Муаллимдиз жува тукъурунавай шей къалурунади "заз адахъ галаз алакъаяр хъсанариз клан хънай", - гъавурдик кутуна 14 ийс хъанвай жаванди. Тарсунай заз вад полицейский галай завучди эвер гана. Абуру сяяни зуран вахтунда школьникдивай силис къуна.

Чип-чин сивер цвана

Грециядин Македониядин сергъялдад, Македониядин властири чеб улькведин территориидиз ахъюникай отказ авуниз аксидал къалурунин лишан яз, Ирандин катнавай са шумуд касди чипин сивер цвана. Идан гъакъндай BBC News-ди хабар гузва. Абурун хурурал ва пелерал "Гъахълу азадвал" гафар къиенвай.

Санлай къаҷурла, сергъялдад санихъин физ тежес аламуқнавай Африкадин государствоирей тир вишералди мигрантри аксилин серенжемда иштиракна. И карни абуру Македонияди улькведиз анжак Сирияда, Иракда ва Афганистанда къиле физвай дявейрикай къутармиш жезвайбур яз алакъариз хъайибур къведай ихтияр гузай-

линкада авай ЛЭП-дин даяхрин патав фидай ихтияр гузава.

Линияр къайдадик ква, технический къуллугърин, квалахадин чаяр гъазурнава. Работникар лазим тир вири материалди, техникадалди ва инструментралди таъминарнава. Абур агъвалатар арадал атанвай чадин мукъув гва ва авариядинни къайдадик кухтунин квалахар тади гъалда таамарунив эгечиз гъазур я", - къейдна компанияда.

Крымдин полуостровдин агъалияр 22-ноябрдин ийфиз Херсонский областда авай ЛЭП-дин квуд далях хъиткынарайдалай гътъуниз электичестводалди таъминарунай магърум хъана. Электроэнергия региондиз Украинаид агаъзарзайвайда я. А ийфиз Крымда къетен гъалар малумарна. Яшайшдин метлеб авай объектар дизельный генераторларди ва мобильный станцийларди таъминарна. Агъалияр патал электричество ва яд гудай маҳсус график туткъурана.

Крым Республикадин прокурор Наталья Поклонскаяди полуостров электичество амачиз амукунай Украинаид Херсонский областда ЛЭП хъиткынарунай "Диверсия"

статьядай дело къарагъарун патал чадин ФСБ-дин управленидиз арза вугана. Ада региондин 876 хъуре яшамиш жезвай вири агъалияр зиянар хъанвайбур яз гъисабна. Крым Республикадин къил Сергей Аксенова сергъялдад арадал атай душушьздиз, полуостровдал теракт авуниз хъиз, къимет гана.

21-ноябрдин Украинаид Милли гвардиядин "Херсон" батальондин боецри Украинаид МВД-дин наркотикрай тахсиркарвал авуниз акси департаментдин начальник Илья Киван реъбервиллик кваз "Эрчи патан секторддин" радикалрин лагерь гъалкъада туна. Абуру Украина ва Крым сад-садахъ галаз алакъа ийизвай Херсонский областда авай ЛЭП-дин даяхар хъиткынарнавай район элкъурана къунвай. Кукъунар арадал атана. Гътъунлай Херсонский областда авай МВД-дин управлениди хабар гайивал, Крым блокада ийизвай иштиракчирхъ галаз къиле фейи чурурк къайдадик кухтунва, абур зарар хъанвай ЛЭП-ривай яргъаз къакъуднава, ремонтзайвайбур зиянар хъанвай даяхар къайдадис хуунин квалахри эгечинава.

Амма Кива вичин Fasebukda хабар гайивал, "Эрчи патан сектордий тир" радикалри агъвалатар арадал атай чқадал яракъ къакъудун патал полициядин полковник далуди-хъай чукъулдади яна. Къайдар чурай са шумуд каси къунва. И агъвалат арадал атайдал гътъунлий Чаплинкада амай ЛЭП-дин къве даяхни хъиткынарна.

И йикъал къедалди, 20-ноябрдин Херсонский областда къуд конструкциядикай къед хъиткынарнай. Идалай гътъунлий "Укрэнергода", Крымский полуостров тамамдаказ электроэнергиядикай худун мумкин я лагъана, тагъимарнай.

Шартар лагъана

Радикалри электропередачайрин (ЛЭП) линийрин даяхар хъиткынарнавай чадив Крым "энергетикадин жигъетдай блокада" тун патал митингда иштиракайвийл гъунвайбур полицииди ахъйдалди ремонтдин бригада-яр ахъйдал лагъана. Идан гъакъндай кваз къун тавунвай Крымдинн Татаррин межлидин реъбер Ленур Исламова "112 Украина" - телеканалдай малумарна.

"Чи активистар, политзаключенные яхъай хъувун тавунмаз ремонт авун мумкин туш, ремонтдай чадив чна са касни ахъйдад", - лагъана ада. Гъа са вахтунда Херсонский областда авай "Укрэнерго" подразделенидин руководстводи мукъвал вахтунда полуостров блокадада тунвайбурхъ галаз гътъунлиш жедай ният авайдан гъакъндай пресс-куллугъда авай телеканалдай хабар гана. "Укрэнергода" тестикъарайвал, Чаплинкада

Рекъем

- Бразилиядин Сан-Паулу штатдин къиблепата Кеймада-Гранде тъвар алай остров ава. Ада гъакъни гъульяръин острони лугъузва вучиз лагъайтла, ада 4000-далай гзаф жуъребажурие зегъерлу гъульягъар ава.

- Алай ийсуз чи республикада 1500 агъзур тонн салан майвайар, 384 агъзур тонн картуфар ва 152,6 агъзур тонн емишар кввати хъувунва.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 65,62 манат,
1 евро - 69,81 манат,

къизил (1 гр) - 2263,78 манат,
гимши (1 гр) - 29,49 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гъазурайди - Шагъисмаил Гъажимиризоев

